

SLOVO KNĚZE

Darujte tón

Blíží se konec školního roku, některé děti přistoupí k prvnímu svatému přijímání, žáci se po závěrečném finiši ve škole rozjedou na prázdniny, zanedlouho budeme putovat k sv. Prokopovi na Sázavu. Konec jara a začátek léta bude pro nás důležitý také z pohledu jáhenského svěcení Mariana Šárovce OFM Cap a kněžského svěcení Lukáše Hanúska SVD. Jak vidíme, Ježíš si volá pracovníky do své vinice a někteří mu dali svoji odpověď. My se za ně modlíme, aby na cestě vytrvali a přinesli hodně ovoce.

Léto bude důležité z pohledu dokončování prací na chrámu sv. Bartoloměje. Měly by proběhnout ještě stavební úpravy krypty a po ní instalace nového oltáře. Ke konci léta by měly varhanní firmy začít navázat jednotlivé části varhan a začne montáž přímo na místě. Trochu ruchu a nekomfortu tedy ještě v kostele bude.

Když se nás lidé ptají, kdy už zazní varhany v kostele sv. Bartoloměje, moji odpovědí je, že by to mělo být do konce roku. Do října se má podle smlouvy dokončit první etapa, kterou pokrývá dotace z programu IROP, a hned po ní by měla pokračovat druhá etapa, to je ta, ve které rozšiřujeme varhany o třetí manuál a další rejstříky. Tato část je už mimo dotace a na ní jsme vyhlásili sbírku, které jsme dali název „Darujte tón“.

Fyzicky by mělo být vše hotovo do konce kalendářního roku. Jak ale víme, ladění není úplně dobře možné v období, kdy se výrazně mění teplotní podmínky. Proto varhanáři říkají, že zahajující varhanní koncert, při kterém se využije vše, co varhany nabízí, by měl být na jaře r. 2024. Nicméně doufáme, že na Vánoce r. 2023 už budou varhany k užitku pro účely doprovázení bohoslužeb. Čeká nás ještě cesta. Obracím se na Vás také s výzvou a prosbou, abyste o naší sbírce Darujte tón, dali vědět svým známým. Úspěch každé sbírky je v tom, že se o ní ví. Nicméně, snažíme se nadále naší věc propagovat. Už brzo bude článek o našich varhanách v Katolickém týdeníku. Poprosil jsem některé instituce a ještě poprosím, aby nám pomohli s propagací. Tak nezapomeňte, vše je na stránce farnosti: www.farnostkolin.cz/darujte-ton a také na dárcovské platformě www.donio.cz/darujte-ton

Přeji Vám všem krásný zbytek školního roku.

Ján Halama SVD, farář

Seriál: 120“ o liturgii

Vstupní obřady

(8) Vstupní modlitba

Latinsky se vstupní modlitbě říká collecta. Toto slovo pochází z latinského colligere – posbírat, sklidit nebo také přijmout. A dnes se dozvíte, proč.

Úmysly, s nimiž ke mši přicházejí jednotliví věřící, předsedající posbírání a shrne do jedné vstupní modlitby. Celebrant nejdříve vyzve lid: „*Modleme se.*“ Potom všichni chvíli mlčí, aby si uvědomili, že stojí před Boží tváří. A aby si v duchu připravili své prosby. K pronášené modlitbě se ostatní připojují zvoláním amen.

Není nezajímavé, že vstupní modlitba se kdysi dávno označovala ještě jiným latinským slovem – oracio, což byl termín pro slavnostní projev, kterým advokát obhajoval své klienty. A v tomto přeneseném významu přednáší také dnes vysvěcený služebník církve modlitbu za lid k Bohu.

Každá vstupní modlitba má následující strukturu: Nejprve Boha oslovíme (*Anakleze*), např. „*Všemohoucí Bože*“. Potom Bohu říkáme, o co opíráme naši prosbu, nebo na čem stavíme naši obhajobu (*Anamneze*). „*Od Tebe máme všechno dobré a v Tvých rukou je celý náš život.*“ Následně před Bohem formulujeme konkrétní prosbu a naše modlitby (*Epikleze*). „*Dej, at' vždycky chceme to, co chceš Ty a at' Ti sloužíme s upřímným srdcem.*“ A v závěru upřesňujeme, skrze koho naši prosebnou modlitbu Bohu Otci odevzdáváme (*Konkluze*). „*Skrze Krista v Duchu svatém.*“ Toto zakončení vstupní modlitby je zároveň doxologií, tedy chvílí, kdy vyznáváme Boží slávu a moc. „*Bože, prosíme o to skrze Tvého syna, našeho Pána Ježíše Krista, který s Tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje na věky věků. Amen.*“

P. Petr Soukal

*Zdroj: www.liturgie.cz/video/a/120-o-liturgii
Pro časopis Bartoloměj přepsal Martin Prokop*

Ctný pán Karel ze Žerotína

V minulém čísle jsme psali (mimo jiné) o oltáři sv. Václava v severní podvěžní kapli kolínského chrámu sv. Bartoloměje. Ještě na chvíli se v těchto místech zastavme. Při zdi se zde nachází také mohutná tumba Karla ze Žerotína, zemřelého v Kolíně roku 1560 (viz obrázek vpravo: Karel ze Žerotína na tumbě v severní podvěžní kapli chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně. Foto Ladislav Kamarýt). Hned úvodem musíme říci, že původní je jen její horní část (deska s postavou šlechtice a z větší části již nečitelným nápisem), zbytek je více či méně pravděpodobnou rekonstrukcí. Původně, do roku 1853, se tato deska nacházela v hlavní lodi, vlevo před vítězným obloukem, pravděpodobně (v této době) položená přímo na zem. A zde někde asi dodnes leží také ostatky této pozoruhodné osobnosti.

Karel ze Žerotína se narodil v roce 1509. Pocházel ze strážnické větve slavného rodu Žerotínů a byl vzdáleným příbuzným svého (později) možná ještě známějšího jmenovce Karla staršího ze Žerotína (1564–1636), významného moravského stavovského politika předbělohorského období (nezaměňovat je!).

Náš Karel si zvolil vojenskou dráhu. Udává se, že začínal snad již ve službách Ladislava Jagellonského, ale to by byl ještě dítě. Po roce 1526 se dal do služeb Habsburků a nacházíme ho jak na dvoře španělského krále Karla V. Habsburského (1500–1558), který jako španělský král měl ovšem pořadové číslo I, tak na dvoře jeho bratra Ferdinanda I. Habsburského (1503–1564), rakouského arcivévody a českého a uherského krále. V následujících letech ho tak zastihujeme na řadě míst

nejen Evropy. V roce 1535 se zúčastnil Karlova tažení do Afriky, do Alžíru a Tunisu, kde se vlády zmocnil Chajruddín Barbarossa, který pod ochranou osmanského sultána Sulejmana I. působil jako obávaný korzár (či přímo pirát) v západním Středomoří. O něco málo později, v roce 1540, se Karel ze Žerotína zdržoval v Uhrách, ve vojsku Ferdinanda I., který si zde vyřizoval účty s vdovou svého bývalého uherského spolukrále Jana Zápolského. A následujícího roku ho opětně vidíme v Africe po boku Karla V., abychom ho po pár letech, v roce 1544, znovu našli v Uhrách, kde s Ferdinandem I. bojoval proti Turkům. A tak bychom mohli pokračovat... V roce 1547 se účastnil potlačení stavovského povstání v Čechách. To mu ale již táhlo na čtyřicítku a nejspíše měl chuť se usadit. Nějaký majetek už vlastnil a v roce 1549 od panovníka získal výhodně panství Žehušice. V roce 1550 se oženil s Veronikou Trčkovou z Lípy (sestrou známého Viléma Trčky z Lípy a na Opočně). Nevěsta přinesla i slušné věno. V Pamětech kutnohorského rodu Dačických je mimo jiné zapsáno: „V neděli masopustní pan Karel z Žerotína měl svatbu v Praze..., potom v první pátek postní, přivezli mu ji /Veroniku/ na Žehušice s nemalým nákladem.“ Měli spolu tři syny a čtyři dcery. Kupodivu ani manželka ho zpočátku nedokázala příliš udržet doma. V roce 1551 byl jmenován polním hejtmanem a velitelem jízdního oddílu o 500 mužích (podle jiného pramenu dokonce o tisíce mužích) a vydal se opětně do Uher proti Turkům (spíše pro zajímavost, v této funkci měl osobní měsíční plat 500 rýnských zlatých a to byly velice slušné peníze). Svoji vojenskou kariéru ukončil krátkým tažením do Uher roku 1556 (kdy měl velet 1 600 jezdcům).

Byl úspěšný a postupně shromáždil nemalé jmění. Sám Ferdinand I. mu dlužil jistý finanční obnos, pravděpodobně nevyplacený žold jeho vojákům, a tak Karel ze Žerotína požádal jako jistinu o zástavu několika vsí z kolínského komorního panství, které ležely směrem k jeho žehušické državě. Dluh panovníka se ale navyšoval a tak mu bylo v roce 1556 zastaveno (postoupeno do zástavního držení) celé kolínské panství. Karel se pustil do reprezentativní renesanční přestavby zanedbaného kolínského zámku a rozhodl se na něm usadit. Moc dlouho si našeho města ale neužil. Zemřel 20. září 1560. Pavel Korka z Korkyně, spolubojovník Karla ze Žerotína, ve svých Pamětech zapsal: „Ve čtvrtek před svatým Václavem umřel pan Karel z Žerotína a na Kolíně. Tu s velikou žalostí pochován ten ctný pán. Čistej rytíř a výtečnej zdvořilej

pán byl. Svobodnějšího člověka a čistě zdvořilejšího jak živ sem neviděl. Velmi byl bejvalej, jako říkajíc všemu světu znám a zvlášt' velikým pánům.“

Na závěr dodejme, že v chrámu sv. Bartoloměje je pohřbena i jeho žena Veronika (+ 1567), její náhrobek stojí u prvního jižního pilíře parlářovského chóru.

A možná ještě jednu zajímavost. Dle zmíněných Pamětí Pavla Korky z Korkyně měl nechat Karel ze Žerotína v roce 1556 v Kolíně pokřtít svého syna Jana Jetřicha (stalo se tak s největší pravděpodobností v chrámu sv. Bartoloměje). Za kmotra mu měl jít arcikníže Ferdinand II. Tyrolský, syn Ferdinanda I. Habsburského, tou dobou místodržitel v Českých zemích.

Jaroslav Pejša

Ze staré farní kroniky

Obnova interiéru chrámu sv. Bartoloměje spěje do svého finále a při té příležitosti není na škodu si uvědomit, že se nejedná zdaleka o první (a doufejme, že ani ne o poslední) rekonstrukci. Vzhledem k úctyhodnému stáří a leckdy pohnutému osudu našeho farního kostela je pochopitelné, že na něm bylo vždy co opravovat, obnovovat a leckdy i upravovat či dodávat nového. O neutěšeném stavu Kokovské kaple v 60. letech 20. století tu již padla zmínka v předminulém čísle, v kronikářském zápisu z pera Jana Kamarůta. Tento chronista (jak se sám označil), ale především neúnavný pečovatel o církevní movitosti i nemovitosti se také zasloužil o obnovu této kaple. Takto o tom napsal ve farní kronice:

„Loňského roku [1965] přišla z Říma listina stvrzující a rozmnožující odpustky kaple Kokovské. Poněvadž zde stál dosud pseudoslohový oltář svatováclavský, darovaný 1910 pro tehdejší kapli svatováclavskou v první kapli ochozu na jižní straně, a odpustky se týkaly oltáře mariánského, byl oltář demontován a postaven provizorní. Na něm umístěna „bolestná Pieta“ ze zbořené kaple Panny Marie r. 1940. Později po dokončení nástavce oltáře umístěna socha Boha Otce z téže kaple. Na naléhání důstojného pana kaplana Kubýho, hned jak počasí dovolilo, započal jsem s prací. Provizorní oltář přenesen před vchod kaple, tato zakryta

závěsem a započata stavba lešení. Po opravě omítek a očištění kamenických částí, žeber a konzol započal jsem se stavbou oltáře z památkových svozů. Konstrukci jsem upravil tak, aby střední okno kaple nebylo zakryto. Angína mne zdržela, když už čas hořel a zbývalo několik dní do vysvěcení kaple. P. Kubý totiž s nejdůstojnějším Otcem biskupem projednal jeho účast na první májové pobožnosti a svěcení kaple, tj. na 30. dubna. Poprosil jsem lékaře o penicilin a jakmile přešly horečky, začal jsem už s konečnou úpravou oltáře. Při stavění lešení a omítkách pomáhal mi můj dobrý přítel. Ten mi pomohl ještě postavit hlavní konstrukci oltáře z trámů. Oltář jsem pak dělal sám a poslední dny mi pomáhal bratr. Konečná úprava se včetně výzdoby dokončila těsně před příjezdem nejdůstojnějšího Otce biskupa. Mezitím co jsem opravoval kapli, odvezl důstojný pan kaplan milostnou sošku Panny Marie, zde v Kokovské kapli po staletí uctívanou, do dílny Národní galerie v Praze k restaurování. Restaurátor byl p. Tesař. 30. dubna před večerní mší svatou přivezl Otec biskup milostnou sošku Panny Marie v autě z Prahy, doprovázen také důstojným panem kaplanem. Byl uvítán básní, kterou přednesla družička Pavlína Navrátilová, potom vítal Otce biskupa veledůstojný pan vikář Sedláček. Potom celebroid nejdůstojnější pan biskup mši svatou, při níž kázal důstojný pan kaplan Kubý. Poukázal na dějiny úcty mariánské a děkoval, jak sám řekl, třem lidem: Svatému Oci za obnovení privilegií kaple Kokovské, nejdůstojnějšímu otcí biskupovi ThDr. Františku Tomáškoví a mně nehodnému za obnovu kaple a vybudování oltáře. Po mši svaté odebral se průvod ke svěcení kaple, kde podány Otcí biskupovi nůžky k přestřižení hedvábné pásky ode mne. Po svěcení kaple a oltáře konána májová pobožnost. Při poděkování na rozloučenou za pozvání do Kolína řekl nejdůstojnější Otec biskup, že je radostně překvapen tak krásnou májovou pobožností i výzdobou a vyřídil pozdrav Svatého Otce, od kterého se nedávno vrátil.“

Obnova kaple nebyla však ještě úplně dokončena, zbývala nová okna. Na ty se dostalo v následujícím roce:

„A konečně koncem května 1967 osazena nová tři okna v Kokovské kapli, na něž vybral P. Kubý od věřících k uctění památky zesnulého pana vikáře. Stály 5 200 Kč. Jako autor obnovy kaple jsem navrhl barvy: modrou, bílou a žlutou (zlatou) – barvy mariánské. Střední okno tmavší, aby za sochou P. Marie Bolestné proti jihu neoslňovalo. Postranní okna osadili špatně, modrá polovina měla být k oltáři, navazovat na modré

pozadí a žlutobílá do kaple, aby ji osvětlovala. Nyní je oltář ve tmě i ve dne, což nutno předělat. Tím dokončena až na maličkosti obnova kaple. Nejdůstojnější Otec biskup odebral si zmíněnou listinu a nechal napsat ony dvě, jež jsem nechal zarámovat a pověsil v červnu 1967 v kapli po obou stranách oltáře. Podle původního našeho plánu mají zde být ještě kopie listin papežských z roku 1695.“

Při pohledu do Kokovské kaple se můžeme přesvědčit, že chybně zasklená okna stále ještě čekají na to, aby byla upravena do podoby, jak byla zamýšlena Janem Kamarútem. A snad ještě více zamrzí, že dnes je prakticky již zapomenut význam této kaple, papeži opakovaně privilegované. K poslední obnově privilegií přitom došlo v době relativně nedávné, v roce 1965.

Martin Křídlo

Mříže vstupu chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně

Jemu bylo Duchem svatým předpověděno, že neužítí smrti, dokud nespátří Hospodinova Mesiáše. ... A tehdy veden Duchem přišel do chrámu. ... Lk 22,26–27

V rámci obnovy chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně byl zhotoven návrh oddělení západního vstupu a hlavní lodi (prostor pod kůrem).

Shodou investora i památkové péče bylo rozhodnuto o vzniku návrhu, který zároveň ctí stávající konstrukce a vnáší nové umělecké ztvárnění do způsobu oddělení hlavního prostoru a vstupu. Úkolem návrhu bylo najít takovou podobu mříže, která nebude působit rušivým dojmem nebo jako doplňkový prvek. Zároveň bylo úkolem vložit do chrámu současný prvek, který se stane soudobým vkladem architektury, jak se o to snažily generace před námi. Návrh byl přijat zástupci památkové péče bez zásadních výhrad, vysoce ceněna je zejména současnost návrhu a jeho respekt s jakým vstupuje do prostoru chrámu.

Nová mříž byla navržena autorským týmem architektů Antonína Hůly, Tomáše Hladíka, Vojtěcha Ertla a Petra Tůmy. Realizaci provedl poslední spoluautor architekt Martin Janda, který je autorem mnoha uměleckých a zámečnických detailů v katedrále sv. Víta, Václava

a Vojtěcha na Pražském hradě a v mnoha jiných stavbách, mimo jiné je i autorem kříže na věži kostela sv. Jakuba v Kutné Hoře.

Vstupní pozice se nachází při západním dvouvěžovém průčelí, kde jsou pod emporou po stranách dva oltářní prostory.

V severozápadním rohu chrámu je pseudogotický oltář sv. Václava, z roku 1910.

Mříže jsou usazeny do prostoru vstupu za meziklenební žebro tak, aby se z pohledu lodi co nejméně uplatňoval rám konstrukce. V průběhu návrhu bylo postupováno s citem pro historický kontext. Například tím, že byly minimalizovány kotvící body, což s ohledem na zásah do kamenných pilířů bylo velmi kladně hodnoceno i Národním památkovým ústavem. Mříž směrem k lodi je otevíratelná (segment C) ve své polovině a dělí se na dvě stejně velká křídla. Mříže k bočním kaplím jsou pevné – neotvíravé (segmenty A a B). V mřížích je zakomponován kód svatováclavského chorálu, kde začátek kódu je při straně severozápadní – při pohledu do kaple s oltářem sv. Václava. V každém segmentu mříže je parametricky zakomponován notový i slovní záznam jednotlivých slok svatováclavského chorálu.

segment A

Svatý Václave, vévodo české země,
kníže náš, pros za nás Boha, svatého Ducha!
Kriste, eleison.

segment B

Ty jsi dědic české země, rozpomeň se na své plémě,

nedej zahynouti nám ni budoucím, svatý Václave!
Kriste, eleison.
Pomoci my tvé žádáme, smiluj se nad námi,
utěš smutné, zažeň vše zlé, svatý Václave!
Kriste, eleison.

segment C

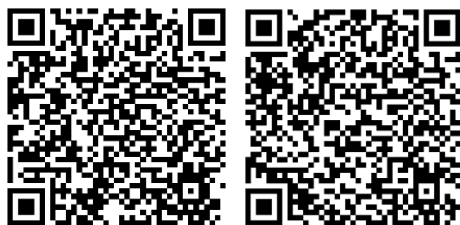
Bohu Otci chválu vzdejme, svatým křížem se žehnejme:
Ve jménu Otce i Syna jeho i Ducha svatého.
Kriste, eleison.

Transkripce kódu spočívá v tom, že do vodorovné části nosného rámu je promítnuta pomyslná notová osnova. Jednotlivé pruty, které značí noty, jsou do ní přesně umístěné. Různý průměr prutů značí různou délku not. Rám mříže je tvořen nejdelším ohýbaným V profilem, jaký byl dosud použit. Tvar rámu odkazuje na profilaci gotických žeber, se kterou koresponduje i vertikálnost prutů.

V mřížích je zakódován text chorálu, který je přenesen do zlatavých pásků na prutech. Prut, respektive jeho výška, je v poměru na 2x rozdělen podle počtu písmen v abecedě a umístěné pásky v každé sekci do určité relativní výšky, tak značí určité písmeno. Zlatavé pásky symbolizující slova chorálu jsou přeneseně oním ‚zlatým Slovem‘, které nám přináší evangelium.

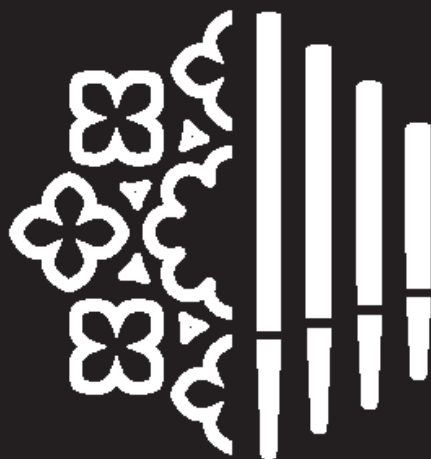
Mříž je již kompletně hotová a její instalace do kostela se předpokládá v průběhu června.

Mříž je možné si virtuálně prohlédnout zde:

Tomáš Hladík, architekt

Ján Halama SVD, farář

DARUJTE TÓN

CHRÁMU SV. BARTOLOMĚJE

Hledáte originální dárek?

Adoptujte varhanní píšťalu,
jejíž tón můžete někomu darovat.

A navíc přispějete

ke vzniku unikátních varhan,
které v Čechách nemají obdobu.

Jelikož si vážíme Vašeho rozhodnutí přispět na rekonstrukci varhan,
připravili jsme pro Vás zajímavá poděkování, která naleznete na webu farnosti.

Přispějte na DONIO
www.donio.cz/darujte-ton

Nebo osobně na faře
www.farnostkolin.cz/darujte-ton

CHRÁM SV. BARTOLOMĚJE

Šperlinkovská kaple 2. část

Petr Brandl – Umučení sv. Bartoloměje

Naproti oltáře sv. Barbory je hodnotný obraz slavného malíře Petra Brandla Umučení sv. Bartoloměje z roku 1734. Původně byl zhotoven pro kutnohorský kostel sv. Bartoloměje. Roku 1797 byl tento obraz zakoupen pro kolínský chrám sv. Bartoloměje pro dočasný hlavní oltář.

Pár slov o autorovi obrazu. Petr Brandl je český malíř, narodil se v Praze r. 1668, zemřel v Kutné Hoře r. 1735. Většinou žil v Praze, za prací zajížděl po českém venkově. Před koncem života se přestěhoval do Kutné Hory. Petr Brandl je nejvýznamnějším představitelem barokního českého malířství. Je známý především jako malíř oltářních obrazů a podobizen světců.

Vitráž

Autorem vitráže je František Urban. Zobrazení jsou sv. Jan Křtitel, sv. Anna, sv. Alois (Gonzaga) a sv. Františka (Římská).

Sv. Jan – zobrazován oblečený do „šatu“ ze zvířecí srsti, drží v ruce vysoký tenký kříž (z rákosy). Sv. Jan Křtitel – předchůdce Krista – žil asketickým životem, křtil kajícíky ve vodách řeky Jordánu, pokřtil i Ježíše. Byl uvězněn Herodem Antipou. Sv. Jan byl st'at v důsledku unáhleného slibu Heroda okouzleného tancem Salomé.

Sv. Anna – matka Panny Marie, zobrazená s mladičkou pannou Marií, která čte ze starých biblických textů. Je zobrazena v bílém rouchu – bez dědičného hříchu, nevinnost.

Sv. Alois – tradičně s bílou lilíí.

Sv. Františka Římská (1384 – 1440) – šlechtična, manželka a matka – skromně oblečená v černý hábit a světlou kapuci jako řeholnice. Pomáhá obětavě těm, kteří jsou postiženi morem. Svatořečena 1608. Kolín býval také postižen morem, to je důvod k její úctě v našem městě.

Střední část vitráže je kobercového vzoru v barvách zlaté a zelené.

Horní část gotického okna s kamennými kružbami je zdobena různobarevnými lístky rostlin.

Nápis v dolní části vitráže: Na věčnou paměť svých zvěčnělých rodičů Jana Bureše, měšťana kolínského a choti jeho Františky roz. Kargerové, jakož i ke cti a slávě rodného města okno toto věnuje Alois Bureš, stavitel na Král. Vinohradech L.P. 1898.

Terezie z Avily

V kapli je také umístěna socha sv. Terezie z Avily (1515–1582) – španělská karmelitánka, založila četné kláštery. Tato světička je známa zážitkem, kdy se jí ve vidění zjevil anděl se zlatým a planoucím hrotem, vrazil jí ho do srdce. Tento motiv se stal nejoblíbenějším, ale i odsuzovaným. Sv. Terezie z Avily napsala četná díla.

*Na základě studia odborné literatury: Josef Dušek
Fotografie: Josef Čáslava*

SLOVNÍK KŘESŤANSTVÍ

Dnes si popíšeme některé druhy duchovních činností, liturgických a jiných úkonů.

požehnání – Lat. *benedictio*. Požehnání je prosba směřovaná přímo nebo nepřímo k Bohu, aby zvláštním způsobem vylil svou milost na osoby (požehnání osob) a předměty. V užším smyslu se požehnání rozlišuje od přímluvné modlitby, protože předpokládá zvláštní autoritu toho, kdo je pronáší (Boží služebníky). Požehnání může mít povahu prosebného vzývání nebo posvěcení. Povahu posvěcovací (světící) má, když provází svěcení osoby nebo bohoslužebného předmětu ke službě Bohu. Požehnání může být uděleno prostým znamením kříže, vložením rukou, pokropením svěcenou vodou nebo pomazáním svatým olejem. Zvláště slavnostní je požehnání;

praní kalichového prádla – Korporál a purifikatorium před praním namočíme do vlažné vody, kterou nikdy nevyléváme do kanálu, ale nejlépe ke květinám, z úcty k případným drobným úlomkům proměněných hostií či skvrnám proměněného vína. Prát a vyvařovat pak můžeme společně s dalším prádlem v běžném pracím prášku (prádlo má být z plátna). Purifikatorium a lavabo nikdy neškrobíme. Korporál a palu, která je z plátna, když z ní vyndáme zpevňující vložku, často z tvrdého papíru, po vyprání naškrobíme, ale ne příliš, aby rozložený korporál rovně ležel. Při skládání prádla myslíme zvláště na to, jak se jednotlivé kusy používají. Korporál se skládá lícem dovnitř, ostatní lícem ven. Korporál skládáme tak, že nejprve přeložíme třetinu, která je nám nejbližší, přes třetinu prostřední, přes ni třetinu opačnou. Pak třetinu pravou a nakonec levou. Purifikatorium skládáme podélně na třetinu a pak na polovinu. Lavabo podélně na polovinu a pak příčně na polovinu.

procesí – Z lat. *processio*, „postupování“, „přívod“; církevní průvod. Společné, veřejné, liturgické shromáždění kněží a lidu, konané v kostele nebo mimo něj k účelům náboženským. Vzorem všech procesí je slavný vjezd Spasitelův do Jeruzaléma (Mt 21,1–11). Jakmile církev získala svobodu, byla pořádána četná církevní procesí. Tak byla kromě pohřebních průvodů a slavných doprovodů biskupa k bohoslužbě pořádána velmi okázalá procesí k hrobům svatých

mučedníků a při přenášení svatých ostatků, dále při kladení základních kamenů kostelů a klášterů. Prosebná a kající procesí se konala, stihlo-li nějaké neštěstí kraje a národy, jako např. zemětřesení a mor. Účastníci procesí šli po dvou, při kajících procesích často naboso; v rukou měli hořící svíce. Od nejstarších dob bylo zvykem při procesí zpívat žalmy a hymny. Při procesí byly nošeny ostatky svatých, obrazy a sochy Panny Marie, svatých nebo korouhve; v čele nesl jáhen kříž.

silentium – Lat. „mlčení“. V klášteře je předepsáno a určeno řeholí a dodržuje se většinou od večera do rána. V semináři je předepsáno seminárním řádem a dodržuje se v dobách studia a při náboženských cvičeních. Při exerciciích se dodržuje pro větší účinnost připomínaných pravd víry.

skrutinium – Z lat. *scrutinium*, „vyhledávání“, „zkoumání“. **1.** etapa zakončená modlitbami, kterou vrcholí příprava na křest (u dospělého).

2. volba papeže nebo biskupa zapečetěnými hlasovacími lístky.

svěcení – /**konsekrace**/ obřad svěcení, posvěcení nebo vysvěcení, kterým se osoby nebo věci oddávající se nebo sloužící službě Boží oddělují od osob a věcí světských. Myslí se jím zejména:

1. chleba a vína v tělo a krev Ježíše Krista při mši svaté pronesením slov „Toto je moje tělo“ a „Toto je moje krev“, jejichž následkem je **transsubstanciac**;

2. svěcení osob: **a) nižší** – do 2.vatikánského koncilu existovala čtyři nižší svěcení, udělovaná před vysvěcením na jáhna: ostiář, exorcista, lektor, akolyta. Dnešní udělování služeb akolyty a lektora není svěcením; **b) vyšší** je to svěcení na jáhna, kněze nebo biskupa. Je současně vždy určením k určité funkci v církvi. Při svěcení biskupa je svěcenec pomazán křížmem na hlavě, při svěcení kněze mu jsou pomazány ruce. Pokud jde o vysvěcení sídelního biskupa, je poté uveden na svůj biskupský stolec. Od počátku 13. stol. se mezi vyšší svěcení počítalo i svěcení podjáhna (subdiakona); tento stupeň byl však novým řádem r. 1972 zrušen;

3. svěcení věcí: slavnostní svěcení budov (kostel, kaple) a předmětů potřebných k bohoslužbě (oltář, obraz, socha, olej, kalich, patena, zvon, voda), hřbitovů apod. Provádí je biskup prostřednictvím modlitby, znamení kříže, kropení svěcenou vodou, vykuřování kadidlem a mazání křížmem. Na rozdíl od těchto svěcení prováděných

biskupem známe tzv. svěcení **jednoduché** (tj. svěcení upomínkových předmětů); jednoduché svěcení provádí pověřený kněz. Je to spíše modlitba církve za osoby, které je budou používat, ne propůjčováním nějaké magické síly věcem samým.

translace – Z lat. *trānslāō*, „přenesení“, „přenášení“. **1.** vyzdvižení ostatků nějakého zemřelého člověka z původního nebo současného místa uložení a jejich přenesení na jiné místo (např. do chrámu apod.). Ve středověku se přenesení ostatků člověka v podstatě rovnalo jeho svatořečení; **2.** přenášení milostného obrazu nebo sochy. Oficiální, **liturgická** translace obrazu (sochy) se uskutečňovala poté, co zázračný obraz (socha) byl uznán za milostný. Další translace, zpravidla méně slavnostní, případně tzv. **tichá**, se uskutečňovala při přenesení zázraky slujícího obrazu (sochy) z původního místa, např. v exteriéru, do kostela.

Urbi et orbi – Lat. „městu a světu“. Označení papežských úkonů, určených městu Římu a celé církvi. Nejčastěji se výraz používá pro slavnostní požehnání, s nímž jsou spojeny plnomocné odpustky. Papež je občas uděluje z lóže nad vchodem do baziliky sv. Petra). Tento zvyk byl zrušen r. 1870, ale r. 1922 byl obnoven.

žehnání – Z lat. *signare*, „označovat“, tzn. znamením kříže; → **benedikce**.

Jan Vosáhlo

Příběhy z historie veltrubské farnosti

Cesta z fary do kostela

V září **1869** dosloužil dřevěný most přes Jezero. Některé trámy uhnily na koncích, zlomily se a spadly do vody. S nimi se ulomilo i zábradlí a most již nebylo možno používat ani pro pěší. Fara byla již přestěhovaná na opačném břehu, než stál kostel, a druhý přechod bylo možné používat pouze při nízkém stavu vody, což naštěstí v září bylo možné. Jako obvykle v mocnářství, sešla se komise.

V komisi byli zástupci obce a statku, přijel i baron. Na odhad ceny za opravu mostu byl pozván tesař z Kolína, a ten odhadnul opravu na 160

florinů. Baron Steiger mu na to řekl, že on by ten most opravil za 30 florinů, ale kolínský tesař na své ceně trval. Začal se řešit hlavní problém, čím je ten most a kdo bude platit opravu. Baron tvrdil, že se jedná o veřejnou cestu a zástupci obce namítali, že most vede do statku, statek jej používá nejvíce, most že stavěla a udržovala vrchnost a že vede přes Jezero, které je součástí majetku barona. Nedohodli se ani na první ani na druhé komisi a z mostu odpadávaly další trámy. Po několika týdnech nic neřešících sporů P. Cvrček domlouval obecním radním, ale ani on nebyl úspěšný. Navíc ho trochu rozzlobili tvrzením, že on by se měl tímto sporem zabývat. Nicméně nejprve osobně promluvil s okresním hejtmanem, ten mu slíbil, že na místo pošle četníka aby vše vyšetřil a že mu podá zprávu, ale nic se nestalo. Napsal zprávu okresnímu hejtmanství, ale nic se nedělo, potom napsal dopis na okresní zastupitelství, ale opět bez odezvy.

Nakonec při nedělním kázání zkritizoval veltrubské obecní zastupitelstvo. Někdo ze zastupitelů si ale na jeho kázání u hejtmana stěžoval a ten P. Cvrčkovi při první příležitosti vytýkal, „co že to v neděli při kázání povídal!“ Konečně se ale dostavila alespoň nějaká reakce, pan hejtman se musel situací zabývat a po šetření nařídil obci, aby most opravila. Stalo se tak v listopadu a byl nejvyšší čas, protože začalo pršet, zdvihla se hladina Jezera a voda zalila přechod pod pivovarem.

Oprava byla provedena co nejlevněji a nedbale. Most se již v příštím roce opět rozpadal a v září po odpadnutí obou zábradlí byl opět neprůchodný a uzavřen.. Pokud to šlo, chodil P. Cvrček po druhém přechodu (přes brůdek). Po každém dešti se ale musel brodit blátem a občas upadl a do kostela přišel zablácený a zmáčený. V listopadu se zvedla hladina, a aby se dostal do kostela, do školy, nebo na hřbitov musel kostelník zapřáhnout voly do povozu a P. Cvrčka přes brůdek převézt. Pokud nebyl povoz k máni, mše nebyla. Koncem adventu přišly velké mrazy a Jezero zamrzlo. P. Cvrček překlouzal Jezero a došel do kostela sloužit roráty, nikdo ale nepřišel, protože se všichni domnívali, že roráty nebudou. Mrazy vydržely a cesta přes Jezero o Vánocích byla jediná možná a protože ji používali i ostatní byla brzy dobře prošlapaná. Problém byl pouze slézt ze břehu na led a na druhé straně se zase vyškrábat nahoru. P. Cvrček se po dobrém pokoušel domluvit se zastupiteli obce, ale nepochodil. V lednu mu došla trpělivost a stěžoval si na úřadech a teprve pod hrozbou pokuty od okresního hejtmanství

nechali obecní radní most opět opravit. Povozy musely jezdit přes brůdek, který tím značně utrpěl, až to začalo vadit i bohatým sedlákům.

Konečně v roce 1883 se veltrubští zastupitelé „rozhoupli“ a dohodli se s majitelem statku hrabětem Alexandrem, a společně postavili nový most pro povozy. Radost veltrubských osadníků netrvala dlouho, protože obec chtěla získat zpět peníze, které do stavby mostu vložila, a tak zavedla clo za přejezd mostu. Týkalo se nejen povozů, ale i trakařů, pouze kněz, radní a učitel byli od cla osvobozeni.

Josef Sixta

Krátké zprávy

* V sobotu 24. června v Pezinku (*Slovensko*) se bude konat kněžské svěcení Lukáše Hanúska. Začátek mše svaté bude v 10 hodin. Pokud byste měli zájem cestovat společně autobusem, vyplňte své jméno do formuláře (*odkaz nalezenete zde: <https://www.farnostkolin.cz/lukas-hanusek-svd-knezske-sveceni>*). Zápis není závazný, slouží ke zjištění zájmu – zda autobus objednat či nikoliv.

* V sobotu 13. května na památku Panny Marie Fatimské při ranní mši svaté byla udělována svátost pomazání nemocných.

* V sobotu 6. května v nočních hodinách po dlouhé těžké nemoci zesnul v Pánu P. Vladimír Mikulica. Pohřební mše svatá – celebrotaná otcem arcibiskupem Janem Graubnerem – byla sloužena v pátek 12. května od 14 hodin v kostele Nejsvětější Trojice v Lipci u Týnce nad Labem. Tělo P. Vladimíra Mikulici pak bylo uloženo na tamním hřbitově.

Kalendář akcí v červnu 2023

2. červen (pátek) – Noc kostelů.

10. červen (sobota) – V rámci 58. ročníku Kmochova Kolína, který se uskuteční 9.–11. června 2023, opětně proběhne v chrámu sv. Bartoloměje nocturno. Stane se tak v sobotu 10. června od 20.30 do 22.00 hod

a vystoupí Městská hudba Františka Kmocha Kolín se sólisty Ondřejem Peterou a Zuzanou Konvalinovou.

11. červen (neděle) – První svaté přijímání dětí bude v **10 hod.** v kostele sv. Bartoloměje v Kolíně. Vykonáme sbírku na obnovu kostela Nejsv. Trojice v Kolíně.

15. červen (čtvrtek) – poutní mše sv. v kostele sv. Víta v Kolíně na Zálabí v 18 hod.

17. červen (sobota) – jáhenské svěcení Mariana Petra Šárovce OFM Cap. bude v metropolitní katedrále sv. Václava v Olomouci v 9:30 hod.

18. červen (neděle) – Termín odevzdání příspěvků do farního časopisu Bartoloměj.

24. červen (sobota) – kněžské svěcení Lukáše Hanúska SVD bude v 10 hod. v kostele Premenenia Pána v Pezinku.

29. červen (středa) – mše sv. na zakončení školního roku v kostele Nejsv. Trojice v 8:00 hod.

2. červenec (neděle) – Termín vydání dalšího čísla farního časopisu Bartoloměj.

4. červenec (úterý) – poutní mše sv. kolínské farnosti ke cti sv. Prokopa na Sázavě bude tradičně v 8:30.

Farní tábor pro děti bude v termínu **16.-22. červenec 2023** v klášteře v Zásmukách.

Program Noci kostelů v kolínské farnosti - 2. června 2023

Býchory, kostel sv. Bartoloměje – 20:00–23:00 volná prohlídka kostela (prostor pro modlitbu, meditaci, možnost zapálení svíčky za blízké).

Červené Pečky, kostel Narození Panny Marie – 17:00–19:00 volná prohlídka kostela, 19:00–20:00 koncert kapely Outstanders.

Jindice, kostel sv. Václava – 17:00–19:00 volná prohlídka kostela.

Kolín, chrám sv. Bartoloměje – 17:00–20:00 volná prohlídka kostela, možnost nahlédnutí na restaurovaný kůr a do krovů. 18:00–18:30 komentovaná prohlídka restaurovaného interiéru chrámu. Doprovodný program – výtvarná instalace Martina Kocourka ve farním komunitním centru.

Kolín, kostel Nejsvětější Trojice – 18:00–19:00 mše svatá, 19:00–19:30 koncert dětské skupiny Slavníkovci, 19:30–20:30 koncert mládežnické skupiny Boží děcka, 20:30–20:50 volná prohlídka kostela.

Ratboř, kostel sv. Václava – 18:00–22:00 možnost návštěvy kostela.

Solopysky, kostel sv. Bartoloměje – 18:00–20:00 volná prohlídka kostela.

Starý Kolín, kostel sv. Ondřeje – 18:00–18:05 přivítání, 18:00–20:00 občerstvení připravené dámami z Ukrajiny, 18:10–18:30 hudební vystoupení Amálie Lacinové s varhanním doprovodem Markéty Neřoldové, 18:30–19:00 Miroslava Jouzová: Střípky z historie Starého Kolína, 19:00–19:20 novinky v kostele: obnova lustru, medailonku sv. Ondřeje a co nás čeká letos, 19:20–19:40 historie starokolínských varhan spojená s prohlídkou kůru, 19:40–20:00 hudební vystoupení Amálie Lacinové s varhanním doprovodem Markéty Neřoldové.

Velký Osek, kostel Nejsvětějšího Srdce Ježíšova – 16:00–20:00 možnost návštěvy kostela (pracovní listy pro děti, hudební vystoupení, výstava prací žáků ZŠ, ztišení, meditace, osobní prosby).

Bartoloměj – farní časopis. Vydává Římskokatolická farnost Kolín, Brandlova 25, Kolín.
Redakční rada: Josef Dušek, P. Ján Halama, Katarína Jarošová, Martin Křídlo, Jaroslav Pejša, Martin Prokop, Tomáš Pavela, Tomáš Těmín.

P. Ján Halama: tel.: 604 294 247, e-mail: farnost-kolin@volny.cz

• e-mail: farninoviny.kolin@gmail.com • web: www.farnostkolin.cz • FB: facebook.com/farnostkolin

Číslo účtu farnosti: 3252369369/0800, variabilní symbol pro dárce: 1211638 (dle evangelia sv. Lukáše 6,38) případně v poznámce uvést: *dar pro farnost* (nebo jiný účel).

Autor fotografie na titulní straně: JH